

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/200970,75-rocznica-odsloniecia-w-Berlinie-pomnika-sowieckiego-wyzwolicielea.html>
21.05.2024, 19:01

75. rocznica odsłonięcia w Berlinie pomnika sowieckiego „wyzwolicielea”

Data publikacji 07.05.2024

8 maja 1949 r. w Treptower Park w Berlinie odsłonięto monumentalny pomnik czerwonooarmisty. Miał on wzmocnić komunistyczną narrację o „wyzwoleniu” Europy Środkowo-Wschodniej przez Związek Sowiecki.

16 kwietnia 1945 r. ruszyła znaną jako Operacja „Wielka Wiosna” sowiecka ofensywa na Berlin, w której uczestniczyło też Ludowe Wojsko Polskie. Po ciężkich walkach 2 maja siły niemieckie w stolicy Rzeszy skapitulowały. Kilka dni później w Europie skończyła się II wojna światowa.

Podczas szeroko pojętej operacji berlińskiej Armia Czerwona straciła ponad 78 tys. zabitych i zaginionych. W pierwszych miesiącach i latach po wojnie Sowieci utworzyli w zdobytym Berlinie cztery miejsca pamięci ku czci swoich poległych żołnierzy, łączące funkcje pomników i cmentarzy.

Najbardziej centralnie położony i najstarszy jest pomnik-cmentarz w dzielnicy Tiergarten. Sąsiaduje on z Bramą Brandenburską i Reichstagiem. W czasach zimnej wojny znajdował się jednak na terenie Berlina Zachodniego, nie mógł więc służyć komunistom jako miejsce oficjalnych uroczystości.

Z tego względu główne miejsce pamięci urządzono w dzielnicy Treptow we wschodniej części miasta. Odwiedzającym ten rozległy, prawie dziesięciohektarowy teren już z daleka rzuca się w oczy wykonana z brązu statua żołnierza depreczającego swastykę, trzymającego w jednej ręce potężny miecz, w drugiej zaś ocalone dziecko. Razem z kurhanem i mauzoleum, na których jest posadowiony, posąg ma 30 metrów wysokości.

„Dziś, w rocznicę kapitulacji hitlerowskiego reżimu, w Treptower Park zostanie uroczyste

Pomnik w parku Treptower. Źródło: Wikimedia Commons, autor Andreas Steinhoff

otwarty wojskowy cmentarz honorowy dla 7000 sowieckich żołnierzy, którzy polegli w walkach o Berlin. Z radością witamy utworzenie tego miejsca pamięci. Będzie ono przypominało berlińczykom o tym, komu zawdzięczają swoje wyzwolenie” – pisał 8 maja 1949 r. dziennik „Neues Deutschland”, organ Komitetu Centralnego Socjalistycznej Partii Jedności Niemiec (SED).

W utworzonej kilka miesięcy później Niemieckiej Republice Demokratycznej, rządzonej przez komunistów z nadania Moskwy, 8 maja był w latach 1950–1967 i w roku 1985 wolnym od pracy „dniem wyzwolenia”. W Treptower Park odbywały się wówczas zrytualizowane uroczystości państwowe. 31 sierpnia 1994 r. zorganizowano tu ceremonię pożegnalną dla rosyjskich żołnierzy wycofujących się z Niemiec.

Zjednoczone Niemcy zobowiązały się w grudniu 1992 r. do dalszej opieki nad tego rodzaju miejscami pamięci, wciąż pełnymi sowieckiej symboliki. Po rosyjskiej napaści na Ukrainę nasiliła się krytyka tego stanu rzeczy.

Również z Polską Rosja zawarła w 1994 r. umowę „o grobach i miejscach pamięci ofiar wojen i represji”. Strony zobowiązały się wówczas do przygotowania wykazu wszystkich miejsc pamięci i spoczynku ofiar wojen w swoim kraju i objęcie ich ochroną.

Czym innym są jednak propagandowe obiekty ku czci Armii Czerwonej, które nie służą jako miejsca spoczynku żołnierzy. Zgodnie z ustawą z 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego, tego rodzaju obiekty podlegają usunięciu.

W marcu 2022 r. Prezes IPN dr Karol Nawrocki zaapelował do samorządów o dokończenie dekomunizacji polskiej przestrzeni publicznej:

Instytut Pamięci Narodowej wielokrotnie przypominał, że w latach 1944–1945 Armia Czerwona nie przyniosła Polsce i Europie Środkowo-Wschodniej wolności, lecz komunistyczne zniewolenie:

- [„Wyzwolenie” gorsze niż potop](#)
- [Podbój zwany wyzwoleniem](#)
- [Zbrodniarze spod czerwonej gwiazdy](#)
- [Armia Czerwona na ziemiach polskich po 1944 roku](#)
- [Gehenna „wyzwolenia”. Zbrodnie sowieckie na Górnym Śląsku w 1945 roku](#)
- [„Gwałty, których skali i sadyzmu nie można sobie wyobrazić”. Gehenna górnośląskich kobiet w 1945 r.](#)
- [„To bandy całą gęba były”. Armia Czerwona w pierwszych miesiącach 1945 r. na](#)

Pomorzu i Kujawach

- Przestępstwa Armii Czerwonej na Rzeszowszczyźnie
- Obława Augustowska - zbrodnia bez przedawnienia
- Nie pozostał żaden ślad
- Ravensbrück. Gwałciciele z Armii Czerwonej
- Kłeska hitlerowskich Niemiec - 8 czy 9 maja?